

«ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА» ТА ПРОФСПІЛКИ

Зміни клімату, що проявляються в підвищенні кількості, інтенсивності та тривалості стихійних лих, погіршення екологічної ситуації, а відтак і стану здоров'я населення через інтенсивне застосування екологічно «брудних» технологій виробництва, поступове вичерпання невідновних природних ресурсів та подальше зростання цін на енергоносії в умовах високої енергоінтенсивності економіки – всі ці виклики, які сьогодні гостро стоять перед Україною, вимагають якнайшвидшого переходу країни до так званої «зеленої економіки» - тобто економічного розвитку за рахунок якомога ширшого впровадження енергоефективних технологій, методів «чистого виробництва», використання відновлювальних джерел енергії тощо.

Така трансформація дозволить вийти з економічної кризи і підвищити конкурентоспроможність української економіки, а також істотно вплине на ринок праці: буде створено значну кількість нових робочих місць, а частина існуючих робочих місць трансформуватиметься.

Світові профспілки не стоять осторонь цих процесів, а намагаються брати активну участь в адаптації робочої сили до змін, які несе перехід до зеленої економіки, веденні відповідної просвітницької роботи серед своїх членів та чиненні тиску на уряд з метою прискореного розвитку «зелених» робочих місць.

Фонд Еберта пропонує українським профспілкам долучитися до світового руху за зелену економіку шляхом підвищення обізнаності своїх членів щодо можливостей зеленої економіки та формування власної позиції з питань екології, сталої енергетики та змін клімату.

ВКАЗІВНИК

Екологічна криза	2
Сталий розвиток.....	2
“Зелена економіка”	3
“Зелені” робочі місця.....	3
Світові успішні приклади.....	4
Українські успішні приклади ..	5
Залучення профспілок	6
Перший крок	7
«Зелені» ІТ	7

Протягом останніх 80 років з надр Землі було видобуто корисних копалин більше, ніж за всю історію людства.

За середніми підрахунками в розвіданих родовищах світу нафти вистачить на 15-25 років, газу - на 30-50 років, вугілля - на 100-200 років, за нинішніх темпів видобутку та споживання.

75% рибних ресурсів планети вичерпано або знаходиться під загрозою зникнення.

Майже 9% всіх сільськогосподарських земель планети страждають від ерозії.

Близько 97% вуглекислого газу, що викидається західними промисловими країнами в атмосферу, виробляється при спалюванні вугілля, нафти або газу для одержання енергії.

“ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА” ТА ПРОФСПІЛКИ

В ХХ-ХХІ столітті природа отримала небувале в історії цивілізації навантаження, обумовлене чотирикратним зростанням чисельності населення планети і двадцятикратним збільшенням обсягу світового виробництва.

Наслідками стали природні катаклізми руйнівної сили і загроза глобальної катастрофи, аспектами якої є зміна клімату, погіршення якості повітря, води і ґрунту. Все це відображається в економічних і соціальних показниках, а також в наших з вами життях.

Сьогодні Україна разом з усім світом переживає глибоку екологічну кризу й належить щодо цього до найнеблагополучніших країн Європи. Це наслідок надзвичайно високого рівня концентрації промислових і сільськогосподарських комплексів, екологічно не обґрунтованої політики урядових структур, а також найбільшої у світі техногенної аварії на Чорнобильській АЕС.

Ми опинились перед неминучим життєвим вибором: або продовжувати шлях виснаження та забруднення природних ресурсів, або обрати новий вектор розвитку, який би задовольняв наші сьогоденні потреби та не входив би в суперечність з інтересами наших нащадків.

Майже два десятиліття тому представники світового співтовариства узгодили концепцію сталого розвитку, що передбачає гармонійне співіснування трьох компонентів - економіки, екології, соціальної сфери та оптимальне узгодження між цими компонентами, яке було б прийнятне для всіх груп країн - країн - розвинених, що розвиваються та держав з перехідною економікою.

«Іншими словами, сталий розвиток – це керований розвиток суспільства, який задовольняє потреби сучасного покоління, не ставлячи під загрозу спроможність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби».

Основою його керованості є системний підхід та сучасні інформаційні технології, які дозволяють дуже швидко моделювати різні варіанти напрямків розвитку, з високою точністю прогнозувати їхні результати та вибрати найбільш оптимальний.

На сьогоднішній день сталий розвиток став міжнародним трендом, універсальною політичною стратегією для національного та міжнародного рівнів.

Кожен день близько 2 мільйонів тон стічних вод викидаються у водні артерії світу.

Основою на шляху до сталого розвитку стало усвідомлення того, що економіка та екологія тісно взаємопов'язані, і тому економічно вигідним може бути тільки те, що екологічно безпечне. Сформована за останні два десятиліття концепція «зеленої економіки», тобто такої, що націлена на екологізацію своєї системи господарювання, стала переконливою альтернативою «коричневій» діяльності.

Зареєстрований на даний момент рівень вуглекислого газу в атмосфері є найвищим за останні 420 000 років.

«В самому простому розумінні, «зелена економіка» – це економіка, що підтримує гармонійну взаємодію між людьми та природою, намагаючись задовольнити потреби обох одночасно».

Саме «зелена економіка» покликана вирішити комплекс завдань - підвищити рівень життя і соціальної рівності, істотно знизивши екологічні ризики і дефіцити. А розвиток галузей «зеленої економіки» має призвести до інвестицій і створення «зелених робочих місць», у тому числі, і в Україні.

До кінця цього століття середня температура Землі може підвищитись на 1.4 - 6.4 °C і більше 25% тварин і рослин зникнуть назавжди.

Що ж таке «зелені робочі місця»? Незважаючи на всі розмови про «зелені робочі місця», чіткого визначення, що саме робить роботу «зеленою», немає.

30% коралових рифів планети уже зникло.

«Взагалі, «зеленим» можна вважати кожне робоче місце, яке вносить свій вклад в майбутнє з низьким рівнем викидів вуглецю».

За визначенням ЮНЕП, «зеленими» вважаються робочі місця в сільському господарстві, промисловості, сфері послуг та управлінні, які вносять значний внесок у збереження, відновлення та підвищення якості навколишнього середовища.

Однак кількісно оцінити "значний внесок у збереження навколишнього середовища", важко. На мою думку, визначення має включати в себе концепції гідної праці - умови праці, заробітну платню та соціальний діалог, які займають центральне місце серед профспілкових проблем.

Альянс Німеччини "Захист праці та навколишнього середовища"

У Німеччині профспілки ведуть тісну співпрацю між собою, а також з державними і галузевими органами та природоохоронними НУО з питань реконструкції та переобладнання будівель з урахуванням нових екологічних вимог, що визначаються цілями охорони клімату, створюючи одночасно стабільні робочі місця і поліпшуючи соціальні умови.

Мета Альянсу полягає в переобладнанні 300.000 квартир, у створенні 200.000 робочих місць та щорічному скороченні викидів CO₂ на 2 мільйони тонн із зниженням сум рахунків за опалення населенню, орендодавцям і державі майже на \$ 4 мільярди доларів шляхом скорочення витрат на безробіття, підвищення податків на прибуток і т.д.

Самим найближчим завданням є поліпшення теплоізоляції будівель, впровадження сучасних технологій опалення та використання енергії поновлюваних джерел, такий як фотоелектрична або сонячна тепла енергія. Очікується, що будуть створені тисячі нових робочих місць у секторах будівництва, опалення, сантехнічних систем і систем кондиціонування повітря, а також в експлуатації будівель. Фінансування програми забезпечено урядом Німеччини, який витратить трохи менше 1,8 млрд. дол США в наступні 5 років. Крім того, \$ 8 мільярдів доларів США будуть виділені за кредитами під низькі відсотки.

Джерело: Доповідь профспілок для КС-13, Міжнародна конференція профспілок, 2007

Перехід до «зеленої економіки» сприяє створенню значної кількості нових робочих місць та трансформації частини вже існуючих, надаючи більше екологічних та соціальних переваг. Інвестиції в нові галузі «зеленої економіки» - відновлювану енергетику, енергоефективність, громадський транспорт, стійке землеробство, забезпечення біорізноманітності, сферу природоохоронних послуг - дозволять вийти з економічної кризи і підвищити конкурентоспроможність української економіки.

Є ще чимало скептиків, які з недовірою ставляться до екологізації економіки, проте вже існують країни, які на власному прикладі доводять переваги «зеленої економіки». Не лише в Скандинавії, яка традиційно вважається лідером у захисті довкілля, а й в Азії, Африці та Південній Америці.

Німеччина являє собою успішний приклад країни, яка впевнено крокує до «зеленої економіки» і сьогодні займає провідне місце в області екологічно чистих робочих місць у галузях з передовими «зеленими технологіями» на виробництві. А ще в 60-70х рр. Німеччина була однією із найзабрудненіших країн світу, Рейн називали "стічною канавою Європи". Поєднання стратегічної промислової політики, скоординованої підготовки, сильних профспілок і політичної волі для проведення екологічної політики допомогли Німеччині стати лідером в галузі зеленого будівництва, відновлювальних джерел енергії та зеленого виробництва.

Німеччина сьогодні представляє 16 відсотків світового ринку в галузі технологій по охороні навколишнього середовища. Це робить німецьку "зелену еко-

номіку" не тільки рушійною силою економічного росту та екологічної стійкості, але й важливим джерелом нових робочих місць. В 2010 році Німеччина повідомила про 1,8 мільйонів зелених робочих місць в межах галузей "зеленої економіки". Такий ріст був викликаний великими інвестиціями з державних коштів в вигляді грантів і кредитів.

Іншим прикладом успішного «озеленення» промисловості є Норвегія - країна, яка ще недавно вважалася однією з найбільш забруднених в Європі, а зараз входить до рейтингу найбільш екологічно чистих країн світу. І це при тому, що саме Норвегія в трійці лідерів країн-експортерів нафти і газу, після Росії і Саудівської Аравії, а також має низку промислових гігантів.

Часто говорять, що забруднення навколишнього середовища відбувається за рахунок промисловості, але це не завжди так. Промисловість може і повинна адаптуватися до нових умов - саме тому в Норвегії більшість екологічних проблем вже вирішено. Цей досвід міг би стати прикладом для української економіки”.

Трансформація економік відбувається не лише в розвинутих країнах на кшталт Німеччини, Іспанії чи США, але також у Бангладеші, Бразилії, Китаї, Індії, Мексиці та Марокко. Республіка Корея стала першою країною, яка оголосила реалізацію концепції «зеленого» росту в якості національної стратегії.

Ми мусимо використати світовий досвід успішної реалізації концепції «зеленої економіки», однак, і рахуватися з тим, що Україна є аграрно-промисловою державою і впровадження зелених технологій для неї, з одного боку, є економічним тягарем, а з іншого, враховуючи сумнозвісний Чорнобиль, - неодмінною необхідністю.

Неминучість реструктуризації економіки очевидна, адже природні ресурси вичерпні, а перспективи залучення інвестицій в «зелені» сектори економіки будуть спонукати бізнес шукати нові джерела зростання. Спираючись на інноваційні технології та раціональний підхід до використання ресурсів, Україна зможе стати конкурентоспроможною та вийти з кризи, створивши нові «зелені робочі місця» або озеленивши «коричневі».

Наразі, Україна вже робить перші кроки назустріч «озелененню» своєї економіки. Деякі українські промислові підприємства вже сьогодні здійснюють заходи щодо зниження викидів шкідливих речовин в навколишнє середовище, лідируючи на цьому напрямі серед інших країн пострадянського простору.

Зокрема, ВАТ "Запоріж-сталь" - представник реального сектору економіки, успішно впроваджує екологічні програми, що є дуже важливим прикладом для інших підприємств. Прогрес підприємства в сфері охорони навколишнього середовища вражає: за останні 10 років викиди пилу в атмосферу знизилися на 41%, скид стічних вод - на 30%, на підприємстві підвищили повторне використання технічної води на 86%.

Соціальний діалог з питань "зеленої" реструктуризації

Цей випадок є цікавим прикладом соціального діалогу щодо реструктуризації, в результаті перепрофілювання заводу з виробництва побутової техніки на виробництво альтернативних "зелених" технологій.

У лютому 2008 року шведська Група компаній Electrolux оголосила, що через зниження обсягу продажів електропобутової техніки - зокрема, холодильників - вони повинні будуть закрити свій завод у Скандічі на північному заході італійської провінції Флоренція, в результаті чого буде звільнено 450 робітників. Крім того, компанія була змушена скоротити свій завод в Сусегані в північно-східній провінції Тревизо, скоротивши число робочих на 330 осіб.

20 вересня 2008 було підписано угоду між управлінням Electrolux Italia, представництвом унітарної профспілки групи заводів, трьома національними федераціями профспілок металообробки та відповідних структур на рівні провінцій.

Договір, укладений у вересні 2008 року, передбачає продаж заводу в Скандічі компанії Energia Futura, що контролюється англо-американським інвестиційним фондом Mercatech. До 2010 року завод перейде від виробництва невеликих холодильників до виробництва сонячних батарей і вітряних лопатей, а також буде найнято принаймні 370 із 450 співробітників, що в даний час працюють на заводі. Домовленості щодо найму цих працівників будуть визначені в угоді, яка за підтвердженням Mercatech буде досягнута з профспілками в металообробній галузі.

Ця угода з Electrolux також передбачає відновлення виробництва на заводі у Сусегані.

Ще одним прикладом екологізації виробництва в Україні є львівське підприємство ОАО «Іскра», що спеціалізується на виготовленні лампових колб та скляної ізоляційної маси. На даний момент проходить реконструкція однієї з печей, що дозволить скоротити використання природного газу на 890 тис. м3 в рік. За попередніми висновками, використання електрики для нагрівання дозволить скоротити викиди двоокису вуглецю на 452 тонни в рік.

А з вересня 2011 р. на протязі року «Ерсте Банк» готовий виділити до 30 млн. доларів США кредитів для українських підприємств на проекти з підвищення енергоефективності.

Однак, попри ці надихаючі приклади, для масового переходу до «зеленої» економіки необхідні узгоджені дії політичних лідерів, громадянського суспільства та провідних компаній. І від профспілок будуть потрібні рішучі дії - здійснення прямих вимог до роботодавців, чинення тиску на уряд з питань навколишнього середовища, створення коаліцій.

Зрозуміло, на шляху змін неминучий ризик і виникнення проблем. Задіяні в «коричневій економіці» робітники стоять перед ризиками втрати роботи та ворожі до перекваліфікації. Проте вони мають бути впевнені, що не залишаться один на один з майбутніми змінами та будуть захищені і підготовлені до змін, що виникнуть в процесі трансформації економіки. Профспілки мають взяти активну участь у веденні просвітницької роботи та формуванні нових цінностей серед своїх членів.

Залучення профспілок стане важливим чинником у визначенні напрямку майбутньої "зеленої економіки" і можливостей для здійснення справедливої трансформації, адже робітники потребують адекватного підходу до нових можливостей та соціального захисту.

Інформаційні технології сьогодні вже є причиною надходження 2% CO2 в атмосферу Землі, перевищивши викиди вуглекислого газу всієї авіаційної галузі. За дослідженнями, при реалізації пошукового запиту Google в середньому виділяється 7 грамів CO2. А енергії, що використовується на дві спроби пошуку інформації в Google досить, щоб скип'ятити воду в чайнику.

На пересилання спама щорічно витрачається 33 мільярдів квт/ч електроенергії, що супроводжується викидом в атмосферу близько 17 мільйонів тонн вуглекислого газу (як три мільйони автомобілів). Такої кількості затрачуваної електроенергії досить для електропостачання 2,4 мільйонів будинків.

Допоки є дуже мало інформації про ризики і можливості переходу до більш "зеленої економіки" і пріоритетом у цьому питанні має стати дослідницька робота, в якій візьмуть участь держава, роботодавці та профспілки.

Першим кроком може стати складання карти вимог до кваліфікації робітників, яка допоможе при прогнозуванні майбутніх потреб для переходу до «зеленої економіки» та розробці програм по потенційному підвищенню кваліфікації. Це дозволить безпосередньо зв'язати підвищення кваліфікації зі стратегіями та інвестиціями в Україні.

"Зелені" інформаційні технології – найперспективніша галузь "зеленої економіки"

“Зелені” ІТ відіграють все більш важливу роль у житті суспільства, все важливішим стає і завдання мінімізації негативного екологічного впливу виробництва і використання ІТ-обладнання.

Разом з тим, самі ІТ володіють величезним потенціалом для зменшення негативного екологічного впливу інших видів діяльності в суспільстві. Крім скорочення впливу зростання інформації на навколишнє середовище, інформаційні технології грають ще більш важливу роль як засіб обміну інформацією про екологічну стійкість, дозволяючи людям по всьому світу спільно розробляти нові підходи і рішення.

Нова глобальна платформа спільної роботи на основі блогів, вікі-сайтів та соціальних мереж сприяла виникненню нових віртуальних спільнот, в яких кожна людина може зробити свій внесок в глобальне обговорення, надавши свої ідеї, зміст та продукти для широкого розповсюдження і коментування. Це докорінно змінює процедури збору і поширення інформації, інновацій, політичної мобілізації і т. д.

Створення екологічної стійкості - масштабний захід. Воно вимагатиме глобального співробітництва та спільної роботи між найбільш великими і впливовими зацікавленими сторонами - ООН, державними та приватними установами, компаніями, університетами та приватними особами. Воно вимагатиме системного погляду на вироблення електроенергії, енергоспоживання і зміну клімату, а також комбінації стимулів, стандартів, грантів, безперервних досліджень, представлень та інновацій, що сприяють глобальним змінам, які необхідні якомога швидше. Інформаційні технології будуть грати критичну центральну роль у вирішенні цього нагального завдання.

В умовах неминучої глобальної енергетичної кризи свідомі громадяни мають переглянути свою культуру споживання вдома і на робочих місцях і використовувати тільки ту кількість енергії, яка дійсно необхідна.

- повністю відключати телевізори, комп'ютери та музичні центри від мережі на час, коли їх не використовують;
- від'єднувати зарядні пристрої мобільних телефонів від розеток відразу після закінчення зарядки;
- користуватися пральними машинами тільки за умови повного завантаження, вибираючи низькотемпературні програми;
- приймати душ замість ванни;
- вдома користуватися економічними електролампами;
- використовувати віткі жалюзі і якомога менше користуватися кондиціонерами;
- користуватися громадськими видами транспорту або добиратися на роботу на велосипедах або пішки;
- утеплювати житло на зиму
- купувати тільки економічну побутову техніку.
- при купівлі автомобіля вибирати машини з гібридними двигунами;
- встановлювати в будинку сонячні батареї
- користуватися можливостями переобладнання будинку для поліпшення загальної теплоізоляції житла

«ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА» ТА ПРОФСПІЛКИ

це новий напрямок діяльності Представництва Фонду імені Фрідріха Еберта в Україні, спрямований на посилення ролі профспілок в питанні створення «зелених» робочих місць та розвитку екологічної відповідальності у суспільстві.

«ГРІН-ПІТ»

у 2011 році ПІТ.Уа започаткував програму створення «зелених» робочих місць в Україні через пропаганду та навчання «зеленим» ІКТ.

КОНТАКТИ

ПІТ.Уа
pit.org.ua
profcom@pit.org.ua
вул. Урлівська, 36, к.116
Київ 02081
(095) 626-0026

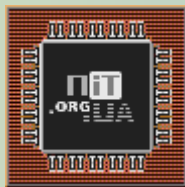
Friedrich Ebert Stiftung
fes.kiev.ua
mail@fes.kiev.ua
вул. Пушкінська, 34
Київ 01004
(044) 235-1149

ПРО ПУБЛІКАЦІЮ

підготовлено та видано:

Спілка професіоналів інформаційних, комунікаційних та бізнес технологій.

по замовленню та за підтримки:

Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні.

